

Λίγοι είναι εκείνοι (ή έστω αρκετοί) αυτοί που εορτάζουν τα γενέθλιά τους ομού με την ημέρα της θανάτου τους. Ας γνωρίσουμε έναν από αυτούς που σημάδεψαν την ελληνική κοινωνία και όχι μόνον.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ (1915 - 1984)*
ο «Βλάχος» βασιλιάς

Κείμενο και έρευνα: Γιάννης Καμπύλης

Γεννήθηκε στα Τρίκαλα στις 18 Ιανουαρίου 1915 από ηπειρώτες γονείς. Ήταν το πρώτο αγόρι επταμελούς οικογένειας. Το πατρικό του στα Τρίκαλα βρισκόταν στην οδό Λαρίσης (μετονομάστηκε σε Βασίλη Τσιτσάνη). Ο πατέρας του (Κώστας Τσατσάνης¹ ή Τσιτσάνης) ήταν τσαρουχάς και του άρεσε η μουσική. Τα πρώτα του μουσικά ακούσματα ήταν τα παραδοσιακά κλέφτικα τραγούδια που έπαιζε ο πατέρας του με ένα μαντολίνο και οι βυζαντινές ψαλμωδίες της εκκλησίας, μουσικές που χαραχθηκαν στο μυαλό του σε μικρή ηλικία. Μητέρα του ήταν η Βικτωρία Λάζου από τα Ζαγόρια.

Το 1927 έχασε τον πατέρα του. Τότε πρωτόπιασε στα χέρια του το μαντολίνο, το οποίο είχε μετατρέψει ο οργανοποιός Καρύδας από τα Πετράλωνα της Αθήνας το 1922 σε μπουζούκι. «...Λίγο μετά το θάνατο του πατέρα μου έπιασα πρώτη φορά στα χέρια μου το όργανό του. Ήμουν 12 χρονών... Συνέβη κάτι που δεν μπορώ να το εξηγήσω ακόμα. Σαν κάτι να με τράβαγε κοντά στο όργανο αυτό. Σαν κάτι να με τραβούσε κοντά στη μουσική...»²

Αν και ήταν κοινωνικά απαξιωμένο το μπουζούκι, του έλκυσε το ενδιαφέρον να το μάθει. Απόκτησε μουσικές γνώσεις βιολιού και συμμετείχε σε τοπικές εκδηλώσεις, προκειμένου να βοηθήσει οικονομικά την οικογένειά του. Τα πρώτα του τραγούδια τα έγραψε σε ηλικία δεκαπέντε χρονών: «Παραγουάη» («Σε φίνο ακρογιάλι»), «Ματσαράγκα» («Στου Αλευρά τη μάντρα»), «Καλαμπακιώτισσα».

Η Μεταξική περίοδος

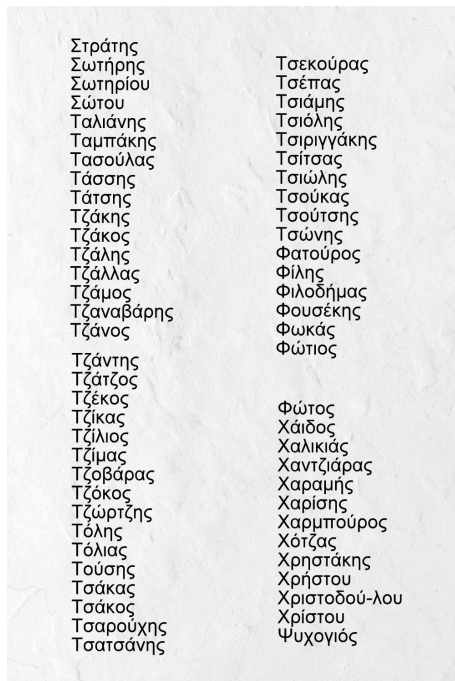
Το φθινόπωρο του 1936 πήγε στην Αθήνα να σπουδάσει νομικά. Εμφανίστηκε στο κέντρο «Μπιζέλια» και ηχογράφησε τις πρώτες του συνθέσεις στην Odeon, στην οποία τον σύστησε ο Δημήτρης Περδικόπουλος, τραγουδιστής δημοτικής μουσικής. Ήταν το ζεϊμπέκικο «Σ' έναν τεκέ μπουκάρανε» (1936) με την Γεωργία Μηττάκη. Στην

άλλη πλευρά ήταν το καλαματιανό του Περδικόπουλου «Σιγά καλέ μου, την άμαξα», εκεί έπαιζε μπουζούκι. Τον είχαν κερδίσει πλέον οι μούσες.

Κατατάχτηκε στο Τάγμα Τηλεγραφητών στη Θεσσαλονίκη το Μάρτιο του 1938. Τον ίδιο χρόνο «...μια χειμωνιάτικη βραδιά που ήμουνα κλεισμένος στο πειθαρχείο του τάγματος»³ έγραψε το τραγούδι «Αρχόντισσα», ένα από τα πιο γνωστά τραγούδια του και όπως λέει ο ίδιος «...έγινε σεισμός, την τραγουδούσαν όλες οι κοινωνικές τάξεις, όλη η Ελλάδα...»³.

Την ίδια περίοδο έγραψε και τα: «Να γιατί γυρνώ», «Παλάτια Χρυσοστόλιστα», «Ό,τι κι αν πω δεν σε ξεχνώ», «Γι' αυτά τα μαύρα μάτια σου» και πολλά άλλα, τα οποία ερμήνευσαν οι: Στέλιος Κερομύτης, Στράτος Παγιουμτζής, Δημήτρης Περδικόπουλος, Στελλάκης Περπινιάδης, Απόστολος Χατζηχρήστου, Ιωάννα Γεωργακοπούλου, Νταίζυ Σταυροπούλου και ο Μάρκος Βαμβακάρης. Σε πολλές ηχογραφήσεις συμμετείχε σαν δεύτερη φωνή. Εκεί γνωρίστηκε με τον Χαρίλαο Φλωράκη, ο οποίος υπηρετούσε στο ίδιο τάγμα κι εκεί συνάντησε τη 18χρονη Ζωή Σαμαρά, ένα σημαντικό κεφάλαιο της ζωής του.

Η περίοδος Μεταξά επέβαλε λογοκρισία και απαγόρευσε τα ρεμπέτικα και τις ανατολίτικες μελωδίες απαγορεύοντας να παίζονται εμβατήρια. Έτσι ο ταχέως αναρριχώμενος συνθέτης εισήγαγε ένα νέο είδος λαϊκού τραγουδιού, το οποίο αποδέχτηκε το πλατύ κοινό αντιθέτως με το ρεμπέτικο.

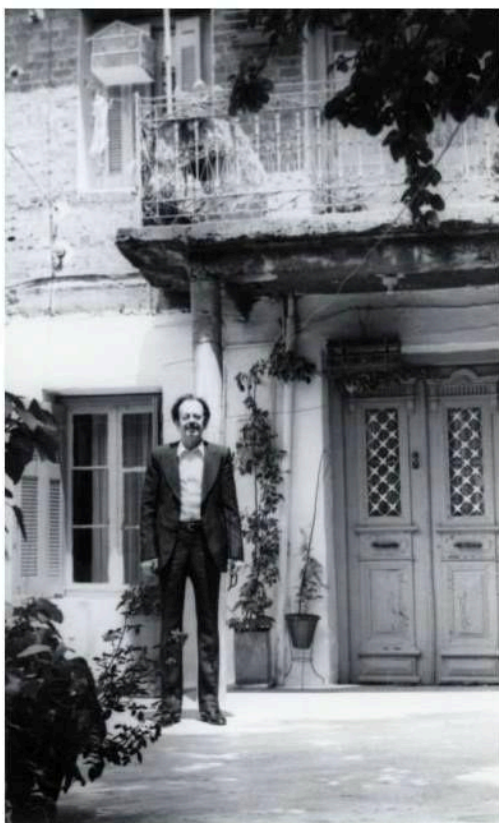
Καταλαμβάνοντας την Ελλάδα οι Γερμανοί επέστρεψε από το μέτωπο στο πατρικό του. Το βρήκε μισογκρεμισμένο κι έτσι πήγε στη Θεσσαλονίκη. Εκεί έμεινε κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής για ένα διάστημα τεσσάρων ετών (1942–1946). Αρχικώς δούλεψε σε διάφορα μαγαζιά και τελικά άνοιξε το δικό του κουτούκι (1941), το «Ουζερί Τσιτσάνη» στην οδό Παύλου Μελά 21 στη Διαγώνιο. Αφηγήθηκε για εκείνη την περίοδο της Θεσσαλονίκης ο Τσιτσάνης: «Πήγα αμέσως για δουλειά. Δούλεψα στο Καραμπουρνάκι, στους Μπαρμπαλιά, δούλεψα και αλλού και στα περίφημα «Κούτσουρα» του Δαλαμάγκα, που βρισκόταν στην οδό Νικηφόρου Φωκά, κοντά στο Λευκό Πύργο. Στα ξένα αυτά μαγαζιά δε δούλεψα και πολύ καιρό, γιατί μετά το 1941, άνοιξα δικό μου μαγαζί, στην οδό Παύλου

Μελά 21, δίπλα στο Μέγαρο του Μοσκόφ, στη Διαγώνιο. Ήταν ένα μικρό μαγαζάκι με λίγα τραπεζάκια, ένα φοβερό μαγαζάκι που έμεινε ιστορικό (...)

Τον Ιούλιο του 1942 παντρεύτηκε τη Ζωή Σαμαρά το γένος Σαμαρά από τα Γρεβενά, με την οποία ήταν αρραβωνιασμένος επί δεκαεννέα μήνες με κουμπάρο τον Νικόλαο Μουσχουντή, φίλο του και διοικητή Χωροφυλακής Θεσσαλονίκης. Απέκτησαν μία κόρη (Βικτώρια) κι έναν γιο (Κώστας). Παράλληλα έγραψε και τις επιτυχίες του («Αχάριστη», «Μπαξέ τσιφλίκι», «Τα πέριξ», «Νύχτες μαγικές», «Ζητιάνος της αγάπης»,

«Ντερμπεντέρισσα», «Συννεφιασμένη Κυριακή»), οι οποίες ηχογραφήθηκαν μετά τη λήξη του πολέμου.

Για την πολυτραγουδημένη «Συννεφιασμένη Κυριακή» είχε αφηγηθεί στον Γιώργο Λιάνη την ιστορία που κρύβεται πίσω της. «*Θυμάμαι αποβραδīs είχε γίνει μπλόκο από τους Γερμανούς σ' ένα κουτούκι και κανείς μας δεν ήξερε, ποιος θα φύγει ζωντανός από μέσα. Μ' έβαλαν και έπαιζα μέχρι το πρωί. Το χάραμα μας άφησαν να φύγουμε. Έξω το χιόνι ήταν στρωμένο και όπως πήγαινα για το σπίτι, είδα τόπους-τόπους πηχτό κόκκινο αίμα. Μέσα στο λίγο φως, είδα το παλικάρι που ήταν σκοτωμένο. Γύρισα σπίτι μου και έγραψα το τραγούδι*»⁵.

Ο Βασίλης Τσιτσάνης έξω από το πατρικό του σπίτι στα Τρίκαλα, το 1980.

Η επιστροφή

Το 1946 επέστρεψε στην Αθήνα. Όπως και η κατοχή έτσι και η εποχή του εμφυλίου αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για τον δημιουργό. Και πάλι όμως τα τραγούδια του λογοκρίθηκαν. Κατάφερε όμως να εκδώσει μερικά επινοώντας διάφορα τεχνάσματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το τραγούδι «Της γερακίνας γιος». «*Ένα ρούχο ματωμένο / στρώνω για να ξαποσταίνω...*».

Το τέλος του εμφυλίου σήμανε και την ταυτόχρονη αποδοχή του στο μουσικό στερέωμα. Το νέο είδος μουσικής που εισήγαγε· το «αρχοντορεμπέτικο» λειτούργησε ως πρόδρομος του λαϊκού τραγουδιού και μεταβατικό στάδιο μεταξύ λαϊκού και ρεμπέτικου, το οποίο εκσυγχρόνισε μπολιάζοντάς το με δυτικές μελωδίες, ο στίχος του έγινε ερωτικός αλλά και βαθιά κοινωνικός.

Η δεκαετία 1945-1955 ήταν ίσως η κορυφαία της καριέρας του· η πιο μεστή δημιουργικά γι' αυτόν εποχή. Γνώρισε πλατιά καταξίωση

στη δισκογραφία και έφερε στο προσκήνιο νέες φωνές που αναδείχτηκαν, όπως: Μαρίκα Νίνου, Σωτηρία Μπέλλου, Ιωάννα Γεωργακοπούλου, Πρόδρομος Μουτάφογλου ή Μουταφίδης, γνωστός ως Τσαουσάκης. Τραγούδια του όπως: «Είμαστε αλάνια», «Πήρα τη στράτα κι έρχομαι», «Χωρίσαμε ένα δειλινό», «Πέφτουν της βροχής οι στάλες», «Όμορφη Θεσσαλονίκη», «Αντιλαλούνε τα βουνά», «Κάνε λιγάκι υπομονή», «Φάμπρικες», «Πέφτεις σε λάθη», «Καβουράκια», «Κάθε βράδυ

λυπημένη», «Ξημερώνει και βραδιάζει», «Έλα όπως είσαι» είναι μερικά δείγματα αυτής της περιόδου. Χαρακτηριστικές είναι οι εισαγωγές του που φανερώνουν την ιδιαίτερη σπουδή και ευχέρειά του στη μελωδική έκφραση. Συνεργάστηκε με τον Μάνο Χατζιδάκι στην ταινία «Στέλλα» (1955) του Μιχάλη Κακογιάννη και τον «Δράκο» (1956) του Νίκου Κούνδουρου.

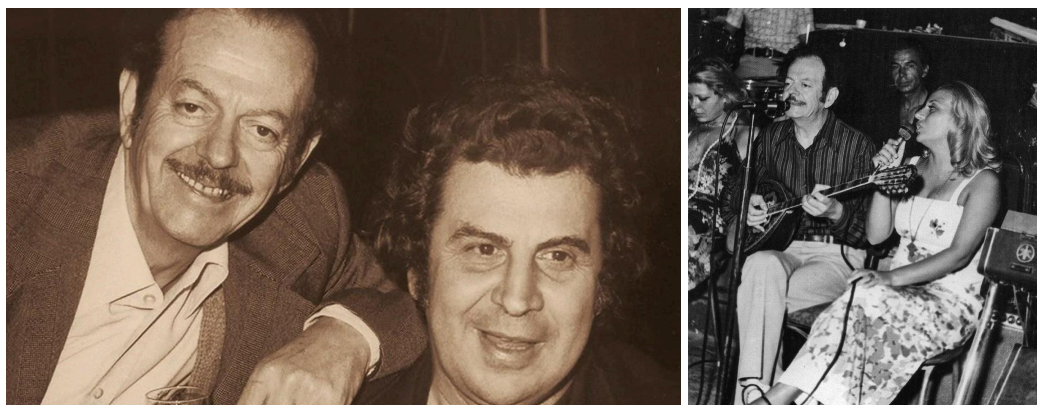
Στα μέσα της δεκαετίας του '50 εισέβαλλαν ινδοαραβοτουρκικές επιρροές στο λαϊκό τραγούδι. Αντιστάθηκε μην αποδεχόμενος τις εποχιακές μόδες και έγραψε δικές του πρωτότυπες μελωδίες, «που άρεσαν στο κοινό», όπως δήλωσε, που μπορούν να προστεθούν στα κλασικά του. Μετά από πολλά χρόνια και αναφερόμενος στο πόσο εύκολα συνάδελφοί του αντέγραφαν ινδικές μελωδίες, θα δηλώσει ύστερα από καιρό στον Χατζηδουλή: «Εκείνο που με πείραξε περισσότερο ήταν πως ποτέ κανείς δεν κατήγγειλε, δεν δίωξε αυτούς που έκαναν λεφτά με ξένα κόλλυβα. Αυτούς που έκλεψαν ξένη μουσική και την πέρασαν για δικά τους σουξέ...»⁵. Μόνος φίλος του, αρωγός και υποστηρικτής του στον αγώνα κατά αυτής της εισβολής ήταν ο κουμπάρος του Γιάννης Παπαϊωάννου, τους οποίους χώρισε ο πρόωρος θάνατος του σμυρνιού καλλιτέχνη (3-8-1972). Η παρουσία νέων συνθετών τη δεκαετία του '60 (Ξαρχάκος, Λεοντής, Λοΐζος, Μαρκόπουλος και οι προϋπάρχοντες Χατζιδάκις και Θεοδωράκης) ήταν η βασική αιτία που το εξ ανατολών μουσικό κύμα άρχισε σταδιακά να υποχωρεί.

Τη δεκαετία του 1970 συνεργάστηκε στο κέντρο «Χάραμα». Κάθισαν δίπλα του και τραγούδησαν γυναικείες φωνές της νεότερης Ελλάδας, όπως: Βίκυ Μοσχολιού, Χάρις Αλεξίου, Δήμητρα Γαλάνη, Μαρίζα Κωχ, Τάνια Τσανακλίδου, Αλεξάνδρα και άλλες. Συνεργάστηκε με τους μεγαλύτερους τραγουδιστές: Στέλιος Καζαντζίδης, Γρηγόρης Μπιθικιώτης, Πάνος Γαβαλάς, Μανώλης Αγγελόπουλος, Καίτη Γκρέυ, Πόλυ Πάνου, Χαρούλα Λαμπράκη, Σταμάτης Κόκοτας κ.ά. «Συννεφιασμένη Κυριακή», «Απόψε κάνεις μπαμ», «Άσπρο πουκάμισο φορώ», «Ίσως αύριο», «Μπαξέ-τσιφλίκι», «Τα λιμάνια», «Τα ξένα χέρια», «Μείνε αγάπη μου κοντά μου», «Κορίτσι μου όλα για σένα», «Απόψε στις ακρογιαλιές», «Στην Καλαμπάκα μια βραδιά», «Αχάριστη», «Κάποιο αλάνι», «Της Γερακίνας γιός», «Δηλητήριο στη φλέβα» και αμέτρητα ακόμη τραγούδια αποτελούν τον καθρέφτη της ελληνικής μουσικής.

Είχε δηλώσει η Μαρίζα Κωχ σε ανύποπτο χρόνο πως: «Αν είσαι τραγουδιστής λέγοντας τα τραγούδια του μεθάς, αποκτάς συνείδηση του ιδιαίτερου βάρους που έχει η

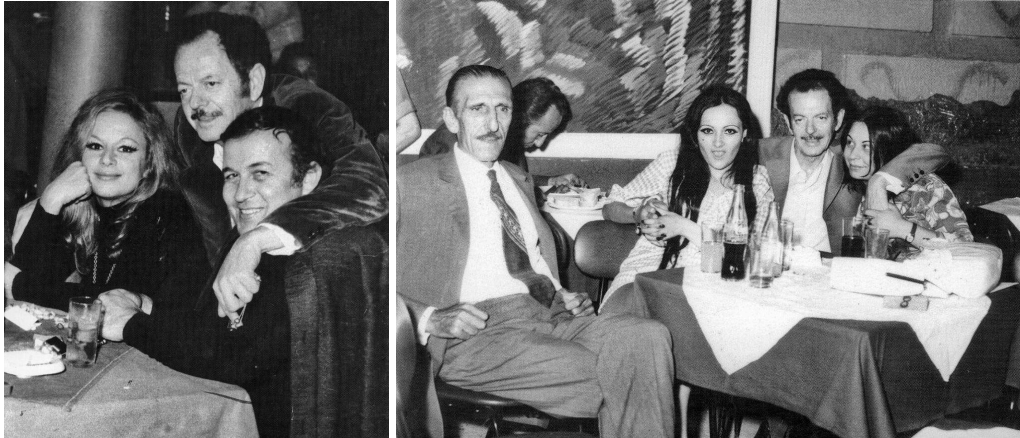
τέχνη σου σ' αυτήν τη χώρα. Αν είσαι ακροατής των τραγουδιών του Τσιτσάνη, χορεύεις αφού δεν μπορείς να πετάξεις»⁵.

Το 1980 κυκλοφόρησε με πρωτοβουλία της UNESCO ο διπλός δίσκος με τίτλο «Χάραμα», στον οποίο ερμήνευε μια σειρά από κλασικά τραγούδια του και πολλά κομμάτια αυτοσχεδιάζοντας στο μπουζούκι. Εκδόθηκε στη Γαλλία το 1985 και τιμήθηκε με το βραβείο της Μουσικής Ακαδημίας «Charles Gross» (Σαρλ Γκρο), βραβείο που δεν μπόρεσε να παραλάβει, γιατί είχε πεθάνει ένα χρόνο πριν. Ήταν στενός φίλος του Ανδρέα Παπανδρέου, λάτρης του Άρη Θεσσαλονίκης και του Α.Ο. Τρίκαλα πηγαίνοντας συχνά στο γήπεδο.

Στις 28 Αυγούστου 1983, ημέρα Κυριακή και στα πλαίσια των εκδηλώσεων «Μουσικός Αύγουστος» στον Κοκκινόβραχο (Κατράκειο Θέατρο της Νίκαιας) ο Μίκης Θεοδωράκης προλόγισε τον Βασίλη Τσιτσάνη ως εξής: *«Αγαπητέ Βασίλη Τσιτσάνη, φίλοι και φίλες, σήμερα (...) ο ελληνικός λαός τιμάει έναν μεγάλο όσο είναι ακόμα ζωντανός, τον Βασίλη Τσιτσάνη»*. Και κατέληξε ως εξής: *«Να όμως που εμείς, μια ολόκληρη γενιά μουσικοί και ποιητές σε αναγνωρίσαμε και σε αναγνωρίζουμε για δάσκαλό μας. Ακολουθήσαμε με τις δικές μας δυνάμεις τον δρόμο που εσύ και οι σύντροφοί σου πρώτοι χαράξατε. Και σήμερα σε καλέσαμε σε αυτόν τον Κόκκινο Βράχο για να σε τιμήσουμε με όλη μας την καρδιά για όσα μας έδωσες»⁶.*

Τον Δεκέμβρη της ίδιας χρονιάς λίγο πριν απ' τα Χριστούγεννα έκανε αιμόπτυση. Ανέβηκε στο πάλκο για τελευταία φορά στις 21 Δεκεμβρίου⁴. Αρχές Ιανουαρίου του 1984 οι γιατροί του «Ευαγγελισμού» διέγνωσαν πως έπασχε από καρκίνο του πνεύμονα. Στις 9 Ιανουαρίου ταξίδεψε στο Λονδίνο και την ίδια μέρα χειρουργήθηκε επιτυχώς. Εφτά μέρες αργότερα έπεσε σε κώμα και ανήμερα των γενεθλίων του κατέληξε στο νοσοκομείο Brompton.

Η τελευταία παράσταση

Πλήθος κόσμος τον συνόδευσε στην τελευταία του κατοικία τραγουδώντας την «Συννεφιασμένη Κυριακή». Στην κηδεία του παρευρέθηκαν ο τότε πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου, ο Γενικός Γραμματέας του Κ.Κ.Ε. Χαρίλαος Φλωράκης, ο Γενικός Γραμματέας του Κ.Κ.Ε. Εσωτερικού Γιάννης Μπανιάς, η Μελίνα Μερκούρη, ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Διονύσης Σαββόπουλος, η Βίκυ Μοσχολιού και πολλοί-πολλοί άλλοι. Το παρατεταμένο χειροκρότημα καθώς έβγαινε η σωρός από την εκκλησία σφράγισε την ηλιόλουστη μέρα και τις συννεφιασμένες καρδιές των παριστάμενων.

«Τα τραγούδια του Τσιτσάνη είναι η Ελλάδα». Με αυτά τα λόγια τον αποχαιρέτησε ο Μίκης Θεοδωράκης. Επιθυμία του ήταν «...να με θάψετε με το μπουζούκι μου και την ώρα που θα με κατεβάζετε στον τάφο, θέλω οι φίλοι μου να μου παίξουνε την Συννεφιασμένη Κυριακή». Πριν ταξιδέψει για τη γειτονιά των αγγέλων, οι φίλοι του τοποθέτησαν μέσα στο φέρετρο το μπαγλαμαδάκι του.

Οι γαλλικές εφημερίδες έγραψαν μεταξύ άλλων πως: «Για τον λαό του είναι πάνω και από βασιλιάς, είναι ένα σύμβολο. Χωρίς αυτόν η ελληνική μουσική δεν θα ήταν ποτέ αυτό που είναι σήμερα»⁵.

Η κρατική τηλεόραση εκείνο το βράδυ μετέδωσε πως: «...πέθανε ο Βασίλης Τσιτσάνης, ένας από τους μεγαλύτερους Έλληνες λαϊκούς συνθέτες, στιχουργούς και ερμηνευτές...»⁶. Ήταν εξηνταεννέα ετών. Ενταφιάστηκε στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών.

Τα παρατσούκλια⁷ του ήταν «Βλάχος» και «Τσίλιας», ο μόνος στεριανός ρεμπέτης. Ήταν στενός φίλος του Ανδρέα Παπανδρέου. Υπήρξε λάτρης του Άρη Θεσσαλονίκης και του ποδοσφαιρικού τμήματος του Α.Ο. Τρίκαλα. Προς τιμήν του μετονομάστηκαν αρκετοί δρόμοι της Ελλάδας με το όνομά του καθώς και η οδός Βάου στη Γλυφάδα, περιοχή που καθόταν.

Σύμφωνα με τον μελετητή του έργου του Ντίνο Χριστιανόπουλο έγραψε περισσότερα από 700 τραγούδια, ενώ ο Θεόφιλος Αναστάσιου τα υπολογίζει σε 580 περίπου. Το stixoi.info αναφέρει στο όνομά του 520 καταγραφές τραγουδιών, πολλά των οποίων έχουν μεταφραστεί. Στις ηχογραφήσεις του χρησιμοποίησε μπουζούκι, μπαγλαμά και κιθάρα. Έγραψε σε ρυθμό ζεϊμπέκικο, χασάπικο και απτάλικο, ενώ ελάχιστα τραγούδια του έχουν σέρβικο, καμηλιέρικο, καλαματιανό και συρτό ρυθμό. Το τραγούδι του «Μάγισσα της αραπιάς» το διασκεύασε ο Νίκος Σκαλκώτας σε κονσέρτο.

Εξέφρασε την Ελλάδα της φτώχειας, της εξαθλίωσης και της ξενιτιάς, αλλά και της ελπίδας, της δημιουργίας και των μεγάλων κοινωνικών οραμάτων. Έβαλε τη δική του ανεξίτηλη σφραγίδα στην ελληνική λαϊκή μουσική.

Ο μουσικολόγος Λάμπρος Λιάβας στο βιβλίο του «Το Ελληνικό τραγούδι από το 1821 έως τη δεκαετία του 1950», γράφει για τον Τσιτσάνη πως «έβγαλε το λαϊκό τραγούδι από τα όρια του περιθωρίου, όπου το είχαν τάξει τα αντικοινωνικά και ανατολίτικα στοιχεία του, για να το εντάξει στην καινούργια κοινωνική πραγματικότητα της μεταπολεμικής Ελλάδος. Καθιέρωσε νέο ύφος παιξίματος και τραγουδιού με τον εξευρωπαϊσμό-συγκερασμό των κλιμάκων, αρμονίες με δεύτερες και τρίτες φωνές, εμπλουτισμένη ενορχήστρωση και καινοτομίες στην ποιητική δομή, όπου για πρώτη φορά το λαϊκό τραγούδι απομακρύνθηκε από τις παραδοσιακές φόρμες του δίστιχου επισημοποιώντας το ρόλο του ρεφρέν».

Η μουσική ιστορία έχει αποφανθεί, πως ο Τσιτσάνης ήταν μία από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες του ρεμπέτικου και του λαϊκού τραγουδιού, ανανεωτής της μουσικής παράδοσης, συνθέτης, στιχουργός, δεξιότηχνης του μπουζουκιού και τραγουδιστής. Εξύμνησε τη γυναίκα όσο κανείς άλλος. Τα τραγούδια του περιέχουν πόνος, νόστος, ξενιτιά, καημό και έρωτα. Οι συστάσεις περιπεύουν, όταν μιλάμε για τον μεγάλο δημιουργό.

Είχαν πει και είχαν γράψει

Ο Βασίλης Τσιτσάνης ενέπνευσε πολλούς σπουδαίους Έλληνες καλλιτέχνες-και όχι μόνον μουσικούς. Ο Γιάννης Τσαρούχης χαρακτηριστικά είχε πει: «Ο Τσιτσάνης είναι η μοναδική ζωντανή απόδειξη ότι έχουμε πολιτισμό. Οι νότες του επηρέασαν βαθιά όλους τους συνθέτες της σύγχρονης μουσικής»⁸.

Ο Μάνος Χατζηδάκης τόνισε πως «...υπήρξε μεγάλος, τον καιρό που δεν υποπτευόταν πως ήταν μεγάλος... {...} ...ξάπλωσε απ' άκρου εις άκρον σε όλη τη χώρα έναν ευαίσθητο ερωτισμό»³. Ο Μίκης Θεοδωράκης είχε αναφέρει πως «...θα ήθελα να λογίζομαι σαν απλός μαθητής του»³ και ο Στέλιος Καζαντζίδης είχε πει του Βασίλη Βασιλικού πως «...η φωνή του, μοιάζει με τις ρόδες του τραμ όταν στριγγλίζουν στη στροφή πάνω σε αλάδωτες ράγες..»³.

Ο Βασίλης Βασιλικός είχε γράψει σε άρθρο του, πως ο Τσιτσάνης πρωταγωνίστησε το καλοκαίρι του 1961 σε διαφημιστικό της εταιρίας πετρελαίων «Caltex» με θέμα την Ελλάδα και το οποίο γυρίστηκε στις Τζιτζιφιές. Μετά το τέλος των γυρισμάτων, «...μας πήρε σε ένα καφενεδάκι της Καλλιθέας... {...} ...αφού πληρώθηκε για τη συμμετοχή του,... {...} ...μας κέρασε, θυμάμαι, κι από μια φούντα χασίσι, τυλιγμένη σε ασημόχαρτο, σαν μια ασημένια μεγάλη φράουλα.»⁹.

Το Μουσείο Τσιτσάνη

Το Μουσείο Τσιτσάνη είναι φορέας του δήμου Τρικκαίων. Συστάθηκε το 2008 και στεγάζεται στο κτίριο των παλιών φυλακών στα Τρίκαλα. Σκοπός του είναι η καταγραφή, η σύνοψη, η ψηφιακή τεκμηρίωση και η προβολή του έργου του. Φιλοξενεί στοιχεία και ντοκουμέντα που αφορούν τη ζωή και το έργο του

συνθέτη καθώς και στοιχεία για το ιστορικό-κοινωνικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο έζησε, επηρεάστηκε και δημιούργησε.

Το 2015 ο σκηνοθέτης Μανούσος Μανουσάκης σε σενάριο Μανούσου Μανουσάκη, Βασίλη Σπηλιόπουλου και Άντας Γκουρμπαλή γύρισε την ταινία «Το Ουζερί Τσιτσάνης»¹⁰. Το σενάριο βασίστηκε στο ομότιτλο βιβλίο του Γιώργου Σκαμπαρδώνη.

Παραπομπές

¹ Ο κατάλογος με τους Κερκυραίους Σουλιώτικης καταγωγής!!

https://www.thesprotikoiantilaloi.gr/2020/01/blog-post_65.html

² Βασίλης Τσιτσάνης <https://digitalculture.gov.gr/2022/01/vasilis-tsitsanis/>

³ Βασίλειος Τσιτσάνης

https://el.metapedia.org/wiki/%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A4%CF%83%CE%B9%CF%84%CF%83%CE%AC%CE%BD%CE%B7%CF%82

⁴ Κώστας Χατζηδουλής, Βασίλης Τσιτσάνης, η ζωή μου, το έργο μου, Αθήνα 1980, Νεφέλη, σ.19-20

⁵ Βασίλης Τσιτσάνης, ο άνθρωπος που έφτιαχνε τραγούδια σαν ζωγραφίες <https://www.lifo.gr/culture/music/basilis-tsitsanis-o-anthropos-poy-eftiahne-tragoydia-san-zografies>

⁶ ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ: Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΗ ΤΣΙΤΣΑΝΗ (ΕΓΧΡΩΜΟΝΙΔΕΟ)

<https://art-retro.gr/mikis-theodorakis-istorikos-logos-vasilis-tsitsanis/>

⁷ Παρατσούκλια και Ψευδώνυμα Ρεμπετών (Λίστα)

<https://rembetiko.gr/t/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%84%CF%83%CE%BF%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%88%CE%B5%CF%85%CE%B4%CF%8E%CE%BD%CF%85%CE%BC%CE%B1-%CF%81%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%B5%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CE%BB%CE%AF%CF%83%CF%84%CE%B1/5050/1>

⁸ Στις 18 Ιανουαρίου γεννήθηκε και πέθανε ο Βασίλης Τσιτσάνης

<https://popaganda.gr/newstrack/stis-18-ianouariou-gennithike-ke-pethane-o-vasilis-tsitsanis/>

⁹ Άρθρο του συγγραφέα Βασίλη Βασιλικού στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», 19 Ιανουαρίου 1994]

¹⁰ Ουζερί Τσιτσάνης

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%85%CE%B6%CE%B5%CF%81%CE%AF_%CE%A4%CF%83%CE%B9%CF%84%CF%83%CE%AC%CE%BD%CE%B7%CF%82

Πηγές: εφημερίς «Ελευθεροτυπία», Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, cnn, digitalculture, kithara, lifo, metapedia, newsbeast, popaganda, sansimera, .ogdoo, tanea, wikipedia.

Οι **ΦΩΤΟ** προέρχονται από: art-retro, digitalculture, lifo, metapedia, propaganda, thesprotikoiantilaloi.

* Μεγάλο μέρος του κειμένου δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «ΔΕΥΚΑΛΙΩΝ ο Θεσσαλός» στο τεύχος 76, σ. 163-166.

ΦΩΤΟ

Από <https://gr.pinterest.com/pin/572238696384694254/>

49c48bdd2ad4675b3c7b4d1b595ebccb Ο Βασίλης Τσιτσάνης έξω από το πατρικό του σπίτι στα Τρίκαλα το 1980.

Από https://www.thesprotikoiantilaloi.gr/2020/01/blog-post_65.html η 7

Από

<https://popaganda.gr/newstrack/stis-18-ianouariou-gennithike-ke-pethane-o-vasilis-tsitsanis/>
η tsitsanis-1-500x281

Από <https://art-retro.gr/mikis-theodorakis-istorikos-logos-vasilis-tsitsanis/> η
423249912_10229731488584256_1537894808807637290_n

Από <https://digitalculture.gov.gr/2022/01/vasilis-tsitsanis/> η tsitsanis-theodorakis

Από

https://el.metapedia.org/wiki/%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A4%CF%83%CE%B9%CF%84%CF%83%CE%AC%CE%BD%CE%B7%CF%82
η Vasilis_Tsitsanis

Από

<https://www.lifo.gr/culture/music/basilis-tsitsanis-o-anthropos-poy-eftiahne-tragoydia-san-zografies> οι ακόλουθες

urI54a16c507cd63 Η γυναίκα της ζωής του Ζωή Σαμαρά και μητέρα του Κωστή και της Βικτωρίας, των δύο **παιδιών του**.

vr1vr1 Το ζεύγος Βουλιουκλάκη-Παπαμιχαήλ στο "Χάραμα".

img005 Και η Βίκυ Μοσχολιού πέρασε μαζί του μια σεζόν.

img004_0

787 Οικογενειακή φωτογραφία, με τον μικρό Βασίλη Τσιτσάνη να ποζάρει στα γόνατα του πατέρα του

